

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

Курсова робота
на тему: «Морфологічна структура дієслова в англійській та українській
мовах»

Студентки групи Па 08-20
факультету германської філології
денної форми навчання
спеціальності 035 . 041 Германські
мови та літератури (переклад включно), перша -
англійська
Муль Аделіни Ігорівни

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук, доцент
Пініч Ірина Петрівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ 202~~3~~²

Відформатовано: українська

Дисципліна: порівняльно-історичне і типологічне мовознавство

Спеціальність: 035 Філологія. 041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша—англійська

Освітньо-професійна програма: англійська мова і друга іноземна мова: усний і письмовий переклад

Курс: 3

Група: Па-08-20

Форма навчання: денна

Ступінь вищої освіти: бакалавр

ЗАВДАННЯ

на курсову роботу студентки

Муль Аделіни Ігорівни

Тема: «Морфологічна структура дієслова в англійській та українській мовах»

Об'єкт дослідження: морфологічна структура дієслова

1. Термін подачі студентом закінченої роботи 24.04.2023 р.

2. План роботи Вступ: мета, об'єкт, предмет, завдання дослідження. 1. Теоретичні засади дослідження морфологічної структури дієслів в англійській та українській мовах. Специфіка морфологічної структури дієслів в англійській мові. Морфологічні ознаки дієслова в українській мові. 2. Методологічні аспекти проблеми відтворення граматичної семантики при перекладі. Розбіжності між мовами на морфологічному рівні. Передачі граматичних (морфологічних) значень при перекладі.

3. Дата видачі завдання 12 вересня 2022 р.

Студент

Зміст

ВСТУП.....	4
1.1 Специфіка морфологічної структури дієслів в англійській мові.	65
1.2 Морфологічні ознаки дієслова в українській мові.	76
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ГРАМАТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ.....	98
2.1 Розбіжності між мовами на морфологічному рівні.	98
2.2 Передачі граматичних (морфологічних) значень при перекладі.....	1312
ДОДАТКИ.....	2221
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	2423

ВСТУП

Актуальність теми. Мова, найважливіший і довершений засіб людського спілкування, засіб обміну думками, може виконувати ці різноманітні і складні функції тому, що вона представляє собою дуже гнучку і в той же час відмінну організовану систему. Під структурою мови слід розуміти її внутрішню організацію, схему зв'язків і відносин незліченного числа її елементів, що забезпечують її функціонування у формі акту спілкування. Як відомо, морфологія (від гр. *morphe* - форма і *logos* - слово, вчення) - розділ граматики, граматичне вчення про слово, його структуру, граматичні (морфологічні) форми слова, способи вираження граматичних значень, властивих слову; центральне місце в морфології належить вченню про частини мови.

Отже, основною одиницею морфології, як і лексикології, виступає слово; в морфології вивчаються граматичні особливості слова: його граматична будова, особливості змінювання і творення, вираження властивих слову граматичних (морфологічних) значень (роду, відмінка, виду тощо). Зіставне вивчення рідної та іноземної мов на синхронному рівні має велике значення для перекладу. Порівняльний метод передбачає встановлення функціональних та семантичних еквівалентів через з'ясування спільних та відмінних граматичних категорій у двох мовах.

Об'єкт дослідження – Морфологія дієслів в англійській та українській мовах.

Предмет дослідження – морфологічна структура дієслова.

Мета дослідження – дослідити морфологічну структуру дієслова в англійській та українській мовах.

Завдання дослідження:

1) Охарактеризувати специфіку морфологічної структури дієслів в англійській мові. 2) Класифікувати морфологічні ознаки дієслова в українській мові. 3) Розглянути розбіжності між мовами на морфологічному рівні. 4) Визначити розбіжності передачі граматичних (морфологічних) значень при перекладі.

Структура роботи. Робота складається з двох розділів, чотирьох підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи 25 сторінок.

Відформатовано: українська

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОРФОЛОГІЧНОЇ СТРУКТУРИ ДІЄСЛІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

1.1 Специфіка морфологічної структури дієслів в англійській мові.

Дієслово - це частина мови, до складу якої входять слова, що виражають дії або стани, що розуміються як процеси. Дієслово має такі граматичні категорії: 1. Tense 2. Mood 3. Voice 4. Aspect 5. Number 6. Person. Категорії часу, способу, голосу та виду є іманентними, тоді як категорії числа та особи більшість вчених вважають допоміжними [1; ст. 146].

Семантичні критерії дієслівної характеристики. Загально-категоріальне значення дієслова – процес, представлений динамічно, тобто розвивається в часі. Це загальне процесуальне значення (вербальність) закладено в семантиці всіх дієслів. Процесуальне категоріальне значення умовного дієслова визначає його використання з іменником, що виражає як виконавця дії, так і одержувача дії. (e.g. He fished in summer. He fished through his pockets). Значення цього роду також визначає поєднання дієслова з прислівником як модифікатором дії (e.g. He nodded promptly).

Синтаксичні критерії дієслівної характеристики [1; ст. 149]

Дієслову властива певна сполучуваність. Воно може мати: а) односторонню комбінованість (e.g. I see - я бачу); б) двосторонні зв'язки (e.g. I see the point - я бачу суть); в) багатосторонню комбінованість (e.g. I see the point well - я добре розумію суть). У реченні кінцеве дієслово незмінно виконує функцію присудка. Незавершене дієслово (the infinitive, gerund and participle) виконує різні функції відповідно до своєї проміжної природи (subject, object, adverbial modifier, attribute) і може використовуватися лише як частина присудка.

Лексико-морфологічна класифікація [4]:

За своїм лексичним значенням усі дієслова можна розділити на три групи:

1. Термінативні (Terminative);
2. Нетермінативний (Non-terminative);
3. Дієслова подвійного лексичного характеру.

Додано примітку [A1]: Оформлення посилань не відповідає вимогам
Має бути ось так , наприклад
(Grice, 1989: 160)

Додано примітку [A2]: Звідки взято приклади?

Додано примітку [A3]: Звідки приклад та чий переклад?

Термінативні позначають дію, яка передбачає певну межу, за яку вона не може тривати. Вони виражають дії у своєму прогресі, але цей прогрес може розвиватися до досягнення внутрішньої межі. Сюди належать такі прості та складені дієслова, як: to come, to bring, to build, to give, to take, to receive, to fall, to kill, to die, to become, to stand up, to sit down, to reach, to approach, to change, to make, to construct, to destroy, to get, to notice, to close, to open, to meet, to put, to rise. До термінативних дієслів відносяться також дієслова дії вказівки типу to throw, to jump, to knock, to drop, to burst, to clap.

Нетермінативні позначають певну дію, яка не передбачає жодних обмежень. До цієї групи належать такі дієслова, як: to sleep, to like, to lie, to love, to hate, to respect, to live, to exist, to be, to have, to possess, to work, to speak, to hope, to sit, to stay, to study, to teach, to travel, to last. Ці дієслова насправді не виражають дії, які тривають вічно, але внутрішнього обмеження значення цих дієслів немає.

Додано примітку [A4]: Хто автор класифікації?

Дієслова подвійного лексичного характеру. Вони в певних контекстах мають термінативне значення, а в інших – нетермінативні. До них відносяться такі дієслова, як: to see, to hear, to write, to read, to translate, to look, to kneel, to remember. Дієслова подвійного лексичного характеру можуть виражати лексично як одиничну дію, так і процес. Видовість англійського дієслова не збігається з аспектністю українського дієслова. Нетермінативні дієслова в українській мові завжди відносяться до недоконаного виду. Але термінативні дієслова можуть мати як форму доконаного, так і недоконаного виду.

1.2 Морфологічні ознаки дієслова в українській мові.

Дієслово - це частина мови, яка означає дію або стан предмета і відповідає на питання що робити? що зробити? що робиться з предметом? у якому стані він перебуває? (ходив, співатиме, займатися, буду їсти, заробляю) [2]. У реченні дієслово найчастіше виконує функції присудка або частини складеного присудка (він розповів все, що знав; ніч здавалася днем). Схеми морфологічні ознаки дієслова в українській мові [10] зображено на рис.1 (див. Додатки).

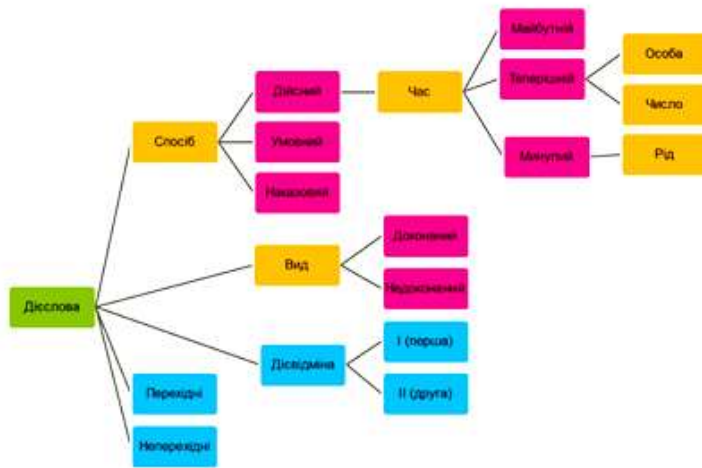

Рисунок 1.1 - Морфологічні ознаки дієслова в українській мові [10].

Інфінітив (початкова форма дієслова; неозначена форма) - це форма дієслова, яка означає дію, але не виражає способу, часу, особи, числа і роду (хотіти, йти, плакати). Неозначена форма дієслова вживається тоді, коли треба назвати дію взагалі, безвідносно до того, хто її виконує і коли ("Мовчати!" - несподівано навіть для себе самої сказала Марія) [9]. Дієслова у формі інфінітива бувають недоконаного і доконаного виду (йти- дійти, стукати- стукнути).

Безособові дієслова - особлива форма дієслова, що означає дію без відношення до будь-якої особи (темніє, щастить, дніє). Безособові дієслова означають фізичний або психічний стан людини та явища природи. Особливістю безособових дієслів є те, що вони утворюють не всі форми словозміни:

- у дійсному способі мають одну форму 3-ої особи теперішнього часу (вечоріє) і майбутнього (буде вечоріти, вечорітиме);

- в умовному способі мають форму середнього роду (вечоріло б).

Безособового значення можуть набувати і деякі безособові дієслова 3-ої особи однини або середнього роду (морозить, віє; загуло, повіяло).

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ГРАМАТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ

2.1 Розбіжності між мовами на морфологічному рівні.

Весь комплекс ознак дієслова оформлює семантику предикативності – вираження відношення смислу речення до дійсності. Основними для неї є морфологічні категорії часу, способу, виду й особи [14]. Валентність дієслова – можливість мати при собі залежні члени речення – суттєво впливає на структуру речення. Що стосується їхньої ролі у вираженні предикативності, дієслова в протиставлених мовах можуть бути а) повної предикації або б) неповної предикації.

Дієсловами повної предикації за неявними залежними граматичними значеннями є [6]:

1. Дієслова суб'єкта (always intransitive - завжди неперехідні) як to act, to go, to sleep, to glisten (діяти, йти, спати, блищати та ін.).

2. Дієслова об'єктного призначення (only transitive - тільки перехідні): to give, to take, to envy (давати, брати, заздрити та ін.).

3. Термінативні дієслова, що виражають дію, що має кінцеву мету (to close, to open, to come, to find - зачиняти, приходити, заходити).

4. Нетермінативні, що виражають дію без кінцевої мети: to like, to love, to hate, to hope, to work (подобатись, любити, ненавидити).

5. Дієслова змішаного типу, які можуть мати як кінцеве, так і тривале значення: to sit, to stand, to know, to remember (сидіти, стояти, знати, пам'ятати тощо).

6. Зворотні дієслова, які в англійській мові утворюються за допомогою зворотних займенників: oneself, yourself, yourselves (to wash oneself - голитися; to see herself in the mirror - побачити себе в дзеркалі тощо).

Правильні еквіваленти до англійських дієслів можна спостерігати лише в групі так званих власне зворотних дієслів (to wash oneself, to dress oneself, to shave oneself, to powder oneself тощо), які також мають відповідні форми в українській мові (вмиватися, голитися, одягатися, пудритися, купатися тощо).

Інші групи українських зворотних дієслів не мають еквівалентів в англійській мові. Ці дієслова ідентифікуються таким чином [5]:

1. Reciprocally reflexive/взаємно-зворотні: зустрічатися, змагатися, вітатися, листуватись, цілуватись.

2. Indirectly reflexive/непрямо-зворотні: радитися, збиратися (в похід), лаштуватися (в дорогу).

3. Generally reflexive/загально-зворотні: милуватися, дивуватися, злитися, журитися, мучитися and others.

4. Active-objectless/reflexive verbs (активно-безоб'єктні) кусатися (собака кусається), хвицатися (корова хвицається), дряпатися (кішка дряпається), жалитися (кропива жалиться), колотися (стерня колеться).

5. Passively-qualitative/reflexive пасивно-якісні: гнутися, битися, ламатися, м'ятися, колотися (дерево гарно колеться), кривитися (залізо гнеться, скло б'ється, дитина кривиться).

6. Impersonal-reflexive verbs/безособово-зворотні: не спиться, не їється, погано/гарно живеться, не лежиться.

Дієслова неповної предикації представлені англійською та українською мовами у чотирьох загальних групах, які є такими [7]:

1. Допоміжні дієслова (to be, to do, to have, shall/will).

2. Модальні дієслова. В англійській мові їх кількість і номенклатура більша, ніж в українській.

English: can, may, must, should, would, ought (to), have/be, shall

Українська: вміти, могли, мусити, слід/треба, мати (маєш знати, він will, dare, daresay, need, має бути), сміти, потребувати.

Дієслова-зв'язки в обох протиставлених мовах утворюють дієслівний, іменний або мішаний складений присудок. Вони діляться на три основні групи [6]:

1. Сполучні дієслова буття, які не завжди мають прямі відповідники в англійській та українській мовах. Наприклад, to be, to feel, to look, to seem, to taste, to smell — бути, виявлятися, зватися, оцінюватися, доводитися (He looks young/tired) або в українській: це зветься роботою; це здається правдою).

2. Сполучні дієслова становлення не всі з них мають відповідники в українській мові): to become, to get, to grow, to turn — ставати, робитися (They grew stronger/Вони стали міцнішими. Ліс зробився рудим.). He became a teacher — Він став учителем. But: He turned gray/ Він посивів. Вона постаріла. She grew older.

3. Сполучені дієслова залишання (remaining): to remain, to keep, to stay, to continue (He remained silent/satisfied. Він зостався задоволений. The winter continued damp. The weather kept obstinately hot). Погода вперто стояла жаркою.

Способи реалізації деяких морфологічних категорій в англійській та українській мовах:

1. У використанні аналітичних парадигм в англійській мові для вираження форм часу, аспекту та голосу, а також у заперечних/питальних формах [8], як-от: He is read-ing now. Is he reading now? Does/did he speak English? The passage is being translated. The article will have been translated by then, тощо.

2. За відсутності в українській мові тривалого виду, тривале значення якого можна виразити перехідними дієслівними основами з суфіксами -сь, -ся та відповідним прислівником чи прислівниковим словосполученням, що визначає момент чи період дії [11]. Наприклад. **Петренко зараз/ще/вже/давно будується.** Школа ще/тоді будувалась/будуватиметься.

Додано примітку [A5]: Як це Петренко будується?

Термінативне дієслово в протиставлених мовах має шість – сім (phase) спільних морфологічних категорій, які реалізуються частково за допомогою синтетичних засобів (флексій), а частково за допомогою різних аналітичних засобів. Так, категорії особи і числа реалізуються в обох протиставлених мовах синтетично, тоді як категорія часу реалізується і синтетично, і аналітично; категорія аспекту реалізується в англійській мові синтетично або аналітично (продовжено), а в українській – лише синтетично; категорія голосу реалізується лише аналітично в англійській мові, але може бути реалізована синтетично та аналітично в українській. Так само і з категорією настрою, яка реалізується в обох мовах синтетично й аналітично. Ілюстративне представлення способів реалізації морфологічних категорій [3], [10] зображено на рис.2 (див. Додатки).

Verbal	English	Ukrainian
Infinitive	<i>Active:</i> to ask <i>Passive:</i> to be asked	<i>Активний:</i> запитувати <i>Пасивний:</i> бути запитаним
Non-progressive	<i>Active:</i> to ask sb <i>Perfect:</i> to have asked sb <i>Passive:</i> to have been asked by sb	<i>Недоконаного виду:</i> запитувати <i>Доконаного виду:</i> запитати
Progressive infinitive	<i>Active:</i> to be asking sb <i>Perfect:</i> to have been asking sb	Not available Not available
Gerund	<i>Active:</i> asking <i>Passive:</i> being asked <i>Active perfect:</i> having asked <i>Passive perfect:</i> having been asked	Gerund – not available <i>Дієприслівник активний теп.ч.:</i> запитуючи <i>Активний мин.ч.:</i> запитавши
Participle I	<i>Present active:</i> asking <i>Passive:</i> being asked <i>Perfect active:</i> having asked <i>Perfect passive:</i> having been asked	<i>Дієприкметник акт. теп.ч.:</i> (читаючий)=який читає <i>Акт. мин.ч.:</i> (читавший)=який читав
Participle II	<i>Passive (only past):</i> asked	<i>Пасивний мин.ч.:</i> запрошений

Рисунок 2.1 - Незавершені форми дієслова в англійській та українській мовах [3], [10].

Семантичні та функціональні еквіваленти теперішнього та минулого дієприслівників в англійській мові є неозначені або dokonані дієприкметники (активні та пасивні), які виконують функції прислівникових модифікаторів часу, причини чи супутніх обставин. Функції інфінітива й дієприкметника в реченні загалом збігаються в обох мовах, хоча в українській дієприкметники мають рід, число та відмінок (працюючий, працюючий, працюючі, працюючі...), які втрачені в англійській. Відмінними для української є деякі синтаксичні функції, що належать англійським дієприкметникам та інфінітивам, які можуть утворювати з деякими класами дієслів (наприклад, дієслова фізичного та психічного сприйняття), складних частин речення. Ці частини речення

абсолютно чужі українській мові, наприклад: «We heard him singing. He wants me to be reading». Кожний із цих вторинних предикаційних комплексів, за винятком «for-to-infinitive construction», має підрядне речення чи відповідник неповного речення в українській мові, наприклад: «Ми чули, як він співав».

2.2 Передачі граматичних (морфологічних) значень при перекладі.

Основна складність перекладу англійських модальних дієслів українською мовою визначається їх полісемантичністю в різних функціях.

Допоміжне дієслово «should» використовується для формування умовного способу Future-in-the Past [12].

1) Модальне дієслово «should» є взаємозамінним з дієсловом «ought to». Воно виражає обов'язковість, ослаблену змістом поради. Українські відповідники: треба, слід, належить, годитися.

ПРИКЛАД [13]: You should help your friend. You oughtn't to have left London without visiting Buckingham Palace. You should take this medicine three times a day before your meals. - Тобі треба допомогти другові. Не годиться їхати з Лондона, не відвідавши Букінгемський палац. Ці ліки слід приймати тричі на день перед їжею.

Рисунок 2.2 – взято із просторів Твіттеру [16]

2) Воно може виражати несхвалення, докір за невиконання свого обов'язку і подається за допомогою слід, слід би, треба, треба було б.

ПРИКЛАД [13]: You should be speaking more clearly. - Слід чіткіше говорити.

3) Українською мовою передається в значенні припущення, що передбачає ймовірність: повинно б, мабуть і очевидно.

ПРИКЛАД [13]: It should have been prepared by mother. - Це, мабуть, приготувала мама.

Приклад із художньої літератури [15]: «For if you are one of the fortunate ones who dine expensively you should be interested to know how the other half consumes provisions».

4) Емоційне забарвлення, яке може бути виражене за допомогою should, передається відповідною розмовною формулою.

ПРИКЛАД [13]: How should I know? - Звідки мені знати?

5) Інший спосіб вираження емоцій (здивування, жалю, підозри, несхвалення) і оцінки полягає в уживанні should у підрядних реченнях з дієсловом у ролі присудка. Йде після конструкцій It is strange that ...; it is natural that ...; it is vital that ...; it is essential that...; it is important that...; it is surprising that...; it is advisable that.... У цьому випадку should + інфінітив перекладається кінцевою формою дієслова.

ПРИКЛАД [13]: It is surprising that he should go in for sport. - Дивно, що він займається спортом.

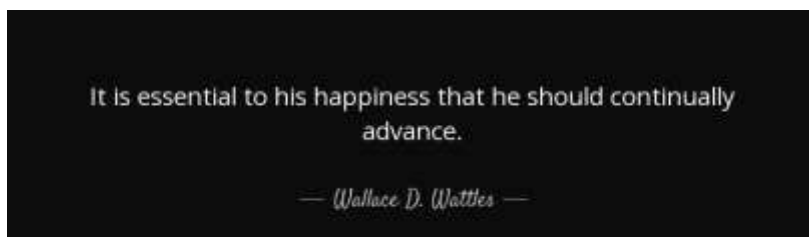

Рисунок 2.3 – Цитата Уоллеса Уоттлза (Wallace Wattles) [17]

6) Should у підрядних реченнях із присудком або підметом, похідним від recommend, suggest, propose, demand, request, determine, arrange перекладається за допомогою умовного способу.

ПРИКЛАД [13]: Her behavior suggests that she should agree with the proposal. - Її поведінка натякає на те, що вона погодиться з пропозицією.

Модальне дієслово *can/could* виражає здатність, можливість через обставини [12]. У цих випадках *can/could* іс перекладається як *вміє, може, міг, могли*.

ПРИКЛАД [13]: *He can swim.* - Він уміє плавати. *You can get there by bus in twenty minutes.* - Ти можеш дістатися туди за двадцять хвилин.

Крім того, воно може передати дозвіл, прохання, заборону. Тоді його відповідниками в українській мові будуть: *можеш, можете, чи можу я, чи не могли б ви, не можна*.

ПРИКЛАД [13]: *Can (Could) you help me?* - Можеш (Чи не могли б Ви) допомогти мені?

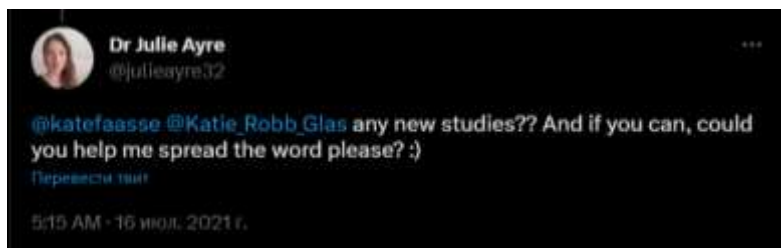

Рисунок 2.4 – взято із просторів Твіттеру [16]

Воно також означає нереальність (*could*), *неймовірність, неймовірність (can't, couldn't)*, *невпевненість, сумнів, здивування*. Тоді воно перекладається як *міг, би могли б, не може бути, щоб, неймовірно, щоб, навряд чи, навряд, щоб, невже (ж), хіба, чи ж може таке бути, щоб*.

ПРИКЛАД [13]: *You could have stayed in bed for a few days, but you did not.* - Ви могли б полежати ще декілька днів, а ви встали. *He can't be her husband.* - Не може бути, що це її чоловік. *Can (Could) they have been keeping to a diet for a few years?* - Невже (Чи може таке бути, щоб) вони дотримувалися дієти кілька років?

Модальне дієслово *may* означає дозвіл, прохання, заборону, можливість, нереальність, несхвалення або докір, припущення, що передбачає сумнів і невизначеність. Його форма може демонструвати меншу впевненість і більше сумнівів [12]. Доконаний вид інфінітива відносить дію до минулого. Тому дієслово *may* перекладається українською як: *може, можете, можна, чи не могли б ви, не смій, не можна, ні в якому разі, могли, можливо, міг би, могли б, можливо, можна, мабуть*.

ПРИКЛАД [13]: Might I spend a week-end with you? - Можна провести вихідний з вами? He said he might get to work by the Metro. - Він сказав, що міг би дістатися до роботи на метро. It is very cold and you might have caught a cold. - Дуже холодно, і ви можете застудитися. You might have invited me to the party. - Міг би й запросити мене на вечірку. He may (might) have been taken ill. - Мабуть, він захворів.

Рисунок 2.5 – взято із просторів Твіттеру [16]

Модальне дієслово *must* має лише одну форму теперішнього часу [12]. Його також можна використовувати в не прямій мові, після дієслова в минулому часі в головному реченні. Воно виражає обов'язок, необхідність без свободи вибору, заборону, рішуче прохання чи пораду, припущення, впевненість, сильну ймовірність. *Must* перекладається, як повинен, зобов'язаний, мушу, не повинен, не можна, не треба (*mustn't*), напевно, можливо, мабуть, очевидно, по всій можливості. Доконана форма інфінітива після *must* відносить дію до минулого.

ПРИКЛАД [13]: I must go there too. - Я повинна їхати туди. Students *mustn't* miss classes without a good reason. - Студентам не можна пропускати заняття без поважної причини. You *mustn't* miss the film. It's worthwhile seeing it. - Не треба пропускати фільм. Його варто подивитися. They *must* be admiring the beautiful flowers now. - Напевно, вони зараз милуються квітами. They *must* have visited the Clarks. - Очевидно, вони побували у Кларків.

Як модальне дієслово *to have to* [12] відрізняється від інших тим, що не має дефектів. Може мати категорію особи і числа та всі форми часового виду. За ним йде *to-infinitive*.

Модальне дієслово *have (got) to* з інфінітивом виражає обов'язок, необхідність, що виникає з обставин, і відсутність необхідності (заперечна форма *don't have to*). Його відповідники в українській мові: мушу, мусив, доведеться, належить.

Дієслово *to have + Complex Object*

- каузативність (спонукання або заохочення до дії) і перекладається на українську: змусити, улаштувати, зробити так, щоб, домогтися того.

- дія, яка здійснюється за ініціативою суб'єкта.

- дія, що виконується суб'єктом незалежно від його волі і спрямована на нього.

Дієслово *to have* важко піддається перекладу, оскільки немає аналогічних граматичних засобів для передачі цих значень. Крім того, точне значення походить із ширшого контексту, і для його вираження можуть служити різні лексичні засоби.

Дієслово *to be to* з інфінітивом має модальне значення, яке виражає зобов'язання, що випливає з плану, домовленості, наказу, інструкції, можливості (коли за ним стоїть пасивний інфінітив), щось, що вважається неминучим [12]. Українською мовою перекладається за допомогою повинен, маю, мусити, повинен, зобов'язаний, можливо, довелося, судилося.

Дієслово *to be to* може виражати намір у підрядних реченнях, введених сполучником *with*. Це швидше перекладається як *щоб* (для того, щоб), ніж якщо ми хочемо, щоб.

Was/were + to + Perfect Infinitive означає, що дія не була виконана.

Модальне дієслово *to be to* не слід плутати з *to be to + інфінітив* як частина складного іменного присудка.

Модальне дієслово *shall* означає інструкції, примус або суворий наказ, погрозу або попередження та обіцянку [12], тому воно перекладається відповідним чином.

ПРИКЛАД [13]: 1) Shall he start speaking on the topic? 2) He shan't prevent us from working at the problem. 3) Tell him he shall be punished for his behaviour. 4) Don't worry you shall have a minute's rest before the meeting. Модальні дієслова will/would виражають волю (бажання, готовність, згоду, намір, рішучість), наполегливість або відмову від виконання дії, прохання (ввічливі прохання, ввічливе запрошення та пропозиція), звичні або повторювані дії. Українською мовою вони передаються, як: бажаю, не бажаю, не дозволю, вперто відмовляється, ніяк не, продовжує робити по-своєму, чи не, звичайно, бувало.

Модальне дієслово need виражає необхідність або її відсутність [12]. Його відповідники в українській мові: необхідно, треба, немає еобхідності, не треба, даремно, марно, дарма.

Англійський інфінітив перекладається українською мовою по-різному, залежно від його синтаксичної функції в реченні [12]:

1. Інфінітив, який виконує функцію ознаки, передається українською мовою атрибутивними підрядними частинами з дієслівним модальним присудком, що виражає ймовірність чи обов'язковість, або дієсловом у майбутньому часі.

ПРИКЛАД [13]: He was fully aware of the obstacles to be faced and the charges that would be made. - Він сповна усвідлював труднощі, які постануть перед ним, та які обвинувачування будуть висунуті.

1) Після слова «the last» і порядкових числівників, які є предикативами в реченні, інфінітив перекладається кінцевою формою дієслова в тій самій часовій формі, що й дієслово-присудок у головному реченні.

ПРИКЛАД [13]: Mr. Jones is the first to arrive in office from this party. - Містер Джоунз першим прийшов до влади від цієї партії.

2) Пасивний інфінітив зберігає прийменник, з яким уживається дієслово, і передається неозначено-особовим реченням.

ПРИКЛАД [13]: There is something to be learnt from the recent event. - Є чому повчитися у нещодавньої події.

3) Інфінітив можна перекладати часткою, прикметниками або іменниками з прийменниками.

ПРИКЛАД [13]: The conference to come will cover urgent issues of machine translation. Прийдешня конференція висвітлюватиме питання машинного перекладу.

4) Якщо атрибут вказує на призначення об'єкта, його можна перекласти за допомогою атрибута або прислівника мети.

ПРИКЛАД [13]: This plan of the government is one of the ways to reduce unemployment. - Цей план уряду – це один із способів знизити безробіття (зниження безробіття).

2. Інфінітив у ролі об'єкта не складний для перекладу: він перекладається або інфінітивом, або підрядним реченням.

ПРИКЛАД [13]: They wanted to increase taxes. - Вони хочуть збільшити податки. They claim to be working under high pressure. - Вони стверджують, що працюють під сильним тиском.

3. Інфінітив виражений дієприслівником результату або супутньої обставини:

1) Інфінітив результату перед такими словами, як such ... as, enough, so ..., too ..., only часто має модальне значення і перекладається українською мовою інфінітивом або самостійним реченням зі сполучниками «і, але».

ПРИКЛАД [13]: She was not such a fool as to marry him. - Вона не така вже дурненька, щоб одружитися з ним. They came first to leave first. - Вони прийшли перші, але перші й пішли.

2) Не слід плутати прислівниковий результату з обставиною. Інфінітив, в другому випадку, подається відокремленим реченням, яке вводиться сполучником «і». Тут велике значення має ширший контекст.

ПРИКЛАД [13]: He left the country 20 years ago never to come back. - Він поїхав із країни 20 років тому і так і не повернувся.

4. Інфінітив у функції підмета, предикативу, частини складного дієслівного присудка нескладний для перекладу: він передається інфінітивом або іменником.

ПРИКЛАД [13]: To discuss this question is useless. - Обговорювати це питання немає сенсу. My intention is to accept her invitation. - У мене намір прийняти її запрошення.

У поєднанні інфінітива з дієсловом «to fail» або іменником «failure» означає невдалу спробу дії та передається українською мовою кінцевою формою дієслова в заперечній формі.

ПРИКЛАД [13]: They failed to meet halfway. - Вони не знайшли компроміс.

ВИСНОВКИ

Переклад є засобом міжмовного спілкування. Перекладач повинен не тільки добре володіти цільовою мовою (мовою перекладу – TL) і мовою оригіналу (SL), але й досконало розуміти їхню систему. Граматика вважається одним із найважливіших компонентів розуміння мови.

Кожне слово в тексті вжито в певній граматичній формі, і всі слова розташовані в реченнях у певному синтаксичному порядку. Хоча основна частина інформації в вихідному тексті передається його лексичними елементами, перекладач не повинен випускати з уваги семантичну роль граматичних форм і структур. Важливість граматичних аспектів вихідного тексту часто відображається у виборі паралельних форм і структур у перекладі.

Еквівалентності в перекладі можна найкраще досягти, якщо перекладач не намагатиметься віддзеркалювати граматичні форми вихідного тексту. Не існує постійних граматичних еквівалентів, і перекладач може вибирати між паралельними формами та різними граматичними трансформаціями. Він може вибрати останнє, оскільки ніколи не існує абсолютної тотожності між значенням і вживанням паралельних форм у SL і TL. Наприклад, і англійські, і українські дієслова мають форми інфінітива. Але англійський інфінітив має форми dokonаного стану, як активного, так і пасивного, неозначеного та тривалого, яких немає у відповідному граматичному підкласі в українській мові.

Англійські граматичні форми, які не мають прямого відповідника в українській мові, можуть бути частиною мови, категорією в складі частини мови або синтаксичною конструкцією. Структурно та функціонально ізоморфні ознаки не можуть викликати постійних помилок у навчанні та перекладі. Помилки зумовлені функціонально різними особливостями. Саме рідна мова породжує труднощі та помилки. Щоб впоратися з граматичними труднощами в процесі перекладу (наприклад, знайти відсутні еквівалентні елементи в перекладі), перекладач повинен враховувати особливості граматичної структури, морфологічні класи слів тощо. Саме теоретична граматики допомагає йому зробити це. Результати, отримані в ньому, можуть бути корисно використані в практиці перекладу.

ДОДАТКИ

вид:		
доконаний недоконаний	заробив, перевів, співав, бажав заробляв, переводив, співав, бажав	
рід:		
	у минулому часі	в умовному способі
чоловічий жіночий середній	працював працювала працювало	заспівав би заспівала б заспівало б
число:		
однина множина	малював, малювала, малювало множина: малювали	
спосіб:		
дійсний умовний наказовий	працюю, сказав, летить, прийде ходив б, живав би, поспівали б напишіть, ході́ймо, хай заїде	
час:		
минулий теперішній майбутній	знаходив, знаходила, знаходили знаходжу, знаходила, знаходите знайду, буду знаходити, знаходитиму	
особа:		
у теперішньому часі		
однина 1-а особа 2-а особа 3-а особа множина 1-а особа 2-а особа 3-а особа	я знаходжу ти знаходиш він (вона, воно) знаходить ми знаходимо ви знаходите вони знаходять	
у майбутньому часі:		
однина 1-а особа 2-а особа 3-а особа множина 1-а особа 2-а особа 3-а особа	я знайду ти знайдеш він (вона, воно) знайде ми знайдемо ви знайдете вони знайдуть	
в умовному способі:		
однина 1-а особа 2-а особа 3-а особа множина 1, 2, 3-а особи	я знайшов би ти знайшов би (знайшла б, знайшло б) він знайшов би; вона знайшла б, воно знайшло б ми (ви, вони) знайшли б	

Рисунок 1 - Морфологічні ознаки дієслова в українській мові [10].

Morphological category	Means of Realization in the Contrasted Languages	
	In English	In Ukrainian
Person	S I know. He knows. She is. We are.	S Я знаю. Він/вона знає. Воно знає. Ми знаємо. Ви знаєте. Вони знають.
Number	S He reads. They read good books.	S Він читає. Вони читають юнкіоки.
Tenses (present, past, future) 1. Absolute use of tenses	I work. He works. I worked. He <i>will work</i> . He said she had been <i>seen</i> in London. They asked if J could translate that passage into Japanese.	Я працюю. Я працював. Він читає. Він читав. Він читатиме . Він буде читати весь свій вік. Він <i>прокинеться</i> бже, а потім знову заснув.
2. Relative use of tenses [47, 144—146]	/ when he comes she will ask — when he came/had come \ when he will come	/ Де він мешкає тепер я запитаю — Де він мешкав \ Де він мешкатиме потім
Aspect (common, continuous, perfect)	S–A He works. He is <i>working</i> (common/continuous). He <i>will work</i> . He <i>will be working</i> (future). He <i>has worked</i> (perfect).	S Він читає. Він <i>прочитав</i> це. Вона <i>зараз тренується</i> . Доц <i>пройшов</i> . (недоконаний — доконаний вид)
Voice (active-passive)	A He reads much. The house <i>is/was built</i> . The house <i>is being built</i> . It <i>will be/will have been built</i> .	S–A Хату ставлять. Хата збудована/ була. <i>буде збудована</i> . Хід зроблено. Школу відкрито/ буде відкрито.
Mood	S–A Indicative: We <i>love our parents</i> . Will he come? He has taken the exam. Imperative: Don't speak so loud! Let me sing you. Let us sing you smth. Subjunctive: Come what may! If she had come , he would have met her. Had I been there, I would have helped him.	S–A Ми <i>любимо</i> своїх батьків. Чи прийдете ви завтра? Він склав іспит. Не розмовляйте так голосно! Сядьте. Нум я вам заспіваю! Будь , що буде! Було б краще мабуть піти . Якби він був прийшов , він був би зустрівся з нею.

Рисунок 2 - Ілюстративне представлення способів реалізації морфологічних категорій [3], [10].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Верба Г.В., Верба Л.Г. Довідник з граматики англійської мови. - К., 2002. - 385 с.
2. Вихованець І. Городенська К. Теоретична морфологія української мови. К.: Пульсари, 2004.
3. Гладуш Н.Ф. Теоретична граматика англійської мови в таблицях і схемах. К.: Видавничий центр КНЛУ, 2002.
4. Кобріна, Новела Олександрівна, Н. Н. Болдирева, А. А. Худяков. «Теоретична граматика сучасної англійської мови». (2009).
5. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов : навч. посіб. / І.В. Корунець. Вінниця: Нова книга, 2003.
6. Кочерган М.П. Основи зіставного мовознавства. К.: Академія, 2006.
7. Мороховська Е. Я. Основи граматики англійської мови: Теорія і практика / Е. Я. Мороховська. – Київ : Вища школа, 1993. – 472 с.
8. Ніконова В.Г. Курс теоретичної граматики сучасної англійської мови : навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2018.
9. Плющ М.Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. К.: Вища школа, 2005.
10. Плющ М.Я., Грипас Н.Я. Граматика української мови в таблицях. К.: Вища школа, 2004.
11. Сучасна українська мова / за ред. О.Д. Пономарева. К.: Либідь, 2005.
12. Харитонов І.К. Теоретична граматика сучасної англійської мови. Ніжин: НДПІ, 1992.
13. Baranova S. V. You oughtn't to have left London without visiting Buckingham Palace. Lecture notes. - Sumy State University, 2017
14. Muir J.A. A Modern Approach to English Grammar: An Introduction to Systematic Grammar. – L.: Batsford, 2001. – 289 p.
15. Short stories from 100 Selected Stories, - O. Henry. 2000. – 384 p.
16. Twitter. URL: <https://twitter.com/?lang=uk>
17. Wattles Wallace D. The Science of Getting Rich: Complete Original Edition with Bonus Books. St. Martin's Basics, 2020.

Додано примітку [А6]: Література оформлена не за зразком
Книги оформлюються наступним чином
I. Grice, H. P. (1989). *Studies in the way of words*. Cambridge, Mass.:
Harvard University Press.
Уважно подивіться на вимоги до оформлення літератури